

ПОЛІТИЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ
БЮЛЕТЕНЬ

ЧИСЛО 1 (6)

СІЧЕНЬ

1935

ДРУКАРНЯ „ГРАФІЯ“ — ЛЬВІВ, ВУЛ. ТИХА 5. ТЕЛЕФОН 2-83.

Зміст ч. 1 (6).

	Стор.
1. На сучасні громадсько-політичні теми. Л. Чикаленко	1— 5
2. З міжнароднього життя	5— 7
3. Про українізацію на совітській Україні. Г. Лазаревський	7—14
4. Вісти з України	14—18
5. Листи з України	18—20
6. З нових книжок Як. Т.	20—23
7. З преси	23—24

ПОЛІТИЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

РІК II.

Січень 1935.

Ч. 1. (6).

На сучасні громадсько-політичні теми

ПРО ДИКТАТУРУ ТА ТИРАНІЮ

Дивна роля випала в нашій часі поняттю та слову „диктатура“. Колись, за часів Римської Республіки, в хвилю небезпеки, що загрожувала цілості держави, в хвилю, коли важко й незручно було скликати наради законодавчих органів, а хід подій вимагав негайного вирішення певної справи та розпоряджень влади, встановлено було цілком правну установу — диктатуру. Довіряючи цілковито якійсь чесній розумній людині, законодавчий орган Республіки — сенат більшістю своїх голосів давав уповноваження на певний термін такій особі — диктаторові діяти й розпоряджати всіми силами держави. Отже, диктатура це був орган демократії, орган республіканської держави, встановлений на певний окреслений час. В такому розумінні диктатури ця установа — річ необхідна й завжди та скрізь уживана за різних часів. Чи-ж не наділювано диктаторською владою підчас походу у нас кошового отамана Війська Запорізького з тим, що, скінчивши воєнну виправу, він здавав звіт перед Військовою Радою? В такому розумінні цієї установи диктатуру бачимо ми майже у всіх найбільш демократичних народів усіх часів у такі хвилини їхнього життя, коли повстає потреба негайно вирішити справу чи наказ, а в той же час не можна дістати такого вирішення чи наказу від повного законодавчого тіла.

До деякої міри диктаторські уповноваження в більшій чи меншій мірі в сучасних республіках має президент, принаймні, на той час, коли парламент з тих чи інших причин під цю хвилю нечинний. Згідно конституції деяких республік, як от Зєднаних штатів, президент, вибраний не законодавчими органами, як у Франції, а всім народом в спеціальному голосуванні, має значно більші права, ніж звичайно, і це надає

Його владі більшої сталости чи, як то часто кажуть, твердості...

Знову-ж таки про диктаторські права чи владу в демократичній країні не одної людини, а всієї партії, може бути мова в тих випадках, коли на виборах до парламенту якась одна партія збере за себе більшість голосів і тому може до наступних виборів, аж доки вигаснуть права даного складу парламенту, чинити так, як вона то вважає за краще. Так між іншим уявляють собі „диктатуру пролетаріату“ видатніші сучасні європейські соціялісти. Звичайно, що така більшість у парламенті має повстати не завдяки якимсь штучним заходам адміністративної влади, а голосування має бути результатом чесної боротьби за висунені гасла й відповідати справжнім бажанням голосуючих горожан країни. Коли-б у наступних виборах більшість голосів дістала якась інша партія, то вже вона мала-б необмежене право переводити в життя свої бажання, бо самі вибори показали-б, що попередня влада не задовольняє більшости народу, і він вимагає надалі влади іншого напрямку. Отже і в цьому разі маємо справу з диктатурою, законною демократичною владою більшости народу для добра більшости горожан.

Під цим поглядом надзвичайно цікаві недавні події в Німеччині, де до влади прийшла партія націонал-соціялістів. Як відомо, ця партія дісталась до влади завдяки перемозі на виборах до парламенту цілком демократичним шляхом, досягнувши довіря абсолютної більшости німецького народу. Перед партією в майбутньому стоїть завдання оправдати це довіря й довести, що у всіх її обіцянках не було брехні, що всі ті гасла, з якими вона прямувала до влади, були щиро й совісно обмірковані пляни, а не брехливі обіцянки, якими обдурювано виборця, щоб він за цю партію подав свій голос. Як піде справа далі — не відомо. Але той факт, що в самій партії вже відразу почалися сварки про здійснення її обіцянок, той факт, що ці сварки та нелади довели до того, що без суду та слідства відбуваються криваві порахунки між проводирями партії, а жертвою цих порахунків, наприклад, гине один з чільніших її керівників такої міри, як Рем, показує, що з цією владою більшости не все в порядку.

Коли якась партія в демократичній країні, як от, наприклад, в Англії, доходить до влади, вона не нищить інші пар-

тії, що в тій країні існують. Керуючи життям країни, вона, відсунувши від керми правління інші політичні течії, дає їм змогу контролювати свою діяльність, критикувати її, й коли-б не справилася сама з поставленими собі завданнями, коли-б не здійснила того, що обіцяла народові, то на наступних виборах нарід показав-би своїм голосуванням, чи й далі він вірить дотеперішній владі, чи вже має її досить і жадає влади іншого напрямку, влади з іншим програмом. Так організовано політичне життя в демократичних державах. Але от у Німеччині ми бачимо збоку сучасної влади такі кроки, яких просто й принустити не можна збоку влади будь-якої партії чи то у Франції, чи то особливо в Англії. І сам керівник партії націонал-соціалістів, і всі його чільніші співробітники просто й не кричаться з тим, що влади зі своїх рук вони не випускають. От тут то й кінчається легальний, правний шлях, на якому дійшла до влади ця партія. Чи схоче німецький нарід її за два-три роки слухати, чи буде він їй і надалі вірити, — того Гітлер та його однодумці знати не хочуть і запитувати про це свій нарід через розписання нових виборів не збираються. Уявм собі, що всі обіцянки німецькому народові, якими гітлерівський рух зеднав собі більшість народу, та не справдяться; уявм собі, що все то були свідомі або й несвідомі брехні, якими пощастило Гітлерові разом з його прибічниками задурити голову більшості німецького народу, і що через де-кілька років буде вже з нього цієї влади досить, і що тій владі буде співчувати не величезна більшість народу а тільки так собі незначна меншість, яка прислугами владі буде житися. Як передасть владу німецький нарід у руки іншої політичної течії, коли стара влада не допустить ніяких виборів, і тому не буде законного шляху на таку передачу? В таких умовах щезає демократія (народоправство), а повстає те, що віддавна, ще з часів славетної грецької демократії, називаємо тиранією. Тиранами називали стародавні греки таких людей, які користалися хвилевим неладом у республіканській державі, чи то задуривши ріжними принадними обіцянками, чи то підкупивши грішми невелику частину своїх таки співгорожан, а частенько то й за допомогою якоїсь чужоземної сили захоплювали шляхом збройної змови владу в республіці і ставали в ній володарями, не рахуючися з бажаннями та стремліннями своїх недавніх співгоро-

жан. Типовою тиранією є влада большевиків у совітській державі. Захопили вони владу в Московщині руками невеликої порівнюючи кількості озброєних салдатів і проти виразної волі всієї людности колишньої Росії. В перший же день засідання Всеросійських Установчих зборів комуністична партія розігнала ці збори і встановила владу відповідальну по суті тільки перед партією, себ-то перед невеличким, порівнюючи з кількістю всього населення ССРСР, гуртом людей. Оцю свою владу комуністична партія безпідставно називає „диктатурою пролетаріату“, але кожна грамотна людина розуміє, що в дійсності собою уявляє ця влада. Тепер це не то, що не влада всього пролетаріату (робітників), навіть не партії, а тільки якоїсь її може й дуже не значної частини зі Сталіним на чолі, яка без суду й безцеремонно карає людей іншої думки, навіть членів тієї партії. Таку владу цілком неслушно називають диктатурою. В сучасному її стані це є типова тиранія монархічного типу, бо всім керує вже навіть не гурт людей, а одна особа — Сталін.

В нашій недавній історії знаємо ми іншого типу тиранію — олігархічну, себ-то не одиниці, а певного гурту, це так зване „гетьманування“ П. Скоропадського. Тоді невеликий гурт (союз) московсько-жидівських промисловців, купців та фінансистів („протофіс“) встановив за допомогою німецької збройної сили „гетьманську владу“ царського генерала П. Скоропадського, що й кроку самотужки зробити не міг й цілковито залежав від свого господаря „Про-то-фі-су“.

З наведених зразків, отже, бачимо, що зовсім неслушно й помилково плутається під назвою диктатури цілком ріжні поняття. Диктатура, як ми бачили, це була і є тимчасова установа в республіканській демократичній країні, яка з доручення більшости горожан усієї країни протягом певного часу виконує обовязки влади. Часто траплялися такі випадки в історії людства, особливо в мало культурних державах, що диктатор, опянівши, як то кажуть, від влади, відмовлявся доручену йому на певний час владу з себе скласти й передати вищому органу держави, а спираючись на одну якусь частину горожан або на армію, ставав сам верховною владою — сувереном держави. Певне тому поняття диктатора втратило виразний свій зміст і часто прикладається до особи чи до влади, яка вже по суті диктатурою не є, а є тим, що ста-

родавні греки називали — тираном і що є рівнозначне з поняттям у з у р п а т о р себ-то захватчик у давніх римлян. Тимчасовою тиранією було „гетьманство” П. Скоропадського. Правною легальною диктатурою був початок панування Гітлера, але все, здається, йде до того, що влада його виродиться в тиранію. Характеристичною рисою всіх тираній є те, що вони ніколи добровільно не здають народові своєї влади, і, щоб їх позбутися, нарід завжди мусів братися за зброю. Така доля жде владу Сталіна, така доля спіткала П. Скоропадського і така доля жде, може й дуже скоро, Гітлера, коли він зі своєю партією піде шляхом московських большевиків, на яких він так багато в де-чому взорується. Але про те зараз ще важко щось говорити. Що було — те бачили, а що буде — те побачимо.

Л. Чикаленко.

3 міжнароднього життя

Страхіття голоду та червоного терору, що чорною хмарою повисли над Великою Україною, принесли з собою й деякі світлі прояви в наше національне життя. Все наше громадянство відчуло смертельну загрозу, і по всіх землях, заселених українцями, бачимо незнані ще до цього часу спроби національної єдності, прояви розуміння того, що коли в смертельній небезпеці Велика Україна, то в небезпеці й уся нація.

Торік спільними силами провадилась акція за допомогу голодним на Україні, а цього року довершується інша, може потрібніша, — акція за власну Державну Хату на Великій Україні. Минулися часи ривалізації земель за заслуги на дозрілість бути осідком державности. В цьому, здається, вже ми досі до єдності. Хіба ще тільки американська еміграція не відчуває того, що відчула її метрополія — Галичина. Не за горами й день Всеукраїнського Конгресу і ледве в кого є зараз страх за неуспіх, страх за розбіжність. Голос „контр-революційної петлюрівсько-куркулівської” України благає допомоги, і громадянство всіх земель чує той голос, відчуває його зміст, і Всеукраїнський Конгрес скаже своє слово.

Здається, дозріла вже й міжнародня політична думка, щоб того голосу почути, може й послухатись. Авторитет Світового Союзу скотився до небувалого ще рівня. Колись з ним панькалася Німеччина, лякаючи ним Францію, колись залицялися до нього Італія, Туреччина та й кинули. Нарешті звернула на нього увагу Франція, затягла його в Лігу Народів і до останку скомпромітувала. Співпрацю з „гніздом розбійників” (так ще недавно називала совітська преса Лігу Націй) і разом з тим нечуваним „миролюбством” Москва наочно довела всю свою безсилість. Звернула Франція увагу, спостерігла нікчемність і... покинула. Безпосередні теперішні розмови Франції з Італією та Німеччиною, паради всіх їх поодинці з Англією, то — гра, за якою з жахом стежить Москва, самітня, всіми покинута і всіми зневажена. І коли десь, по-за стінами Женевського палацу Ліги Народів, куються нові ланки єднання між великими державами, то в самому палаці представник Москви Літвінов, як клоун в цирку, потішає і до сліз смішить представників нейтральних чи малих народів своїми жартами та дотепами. „З великим задоволенням, бачите, вітає він перемогу гасла самовизначення народів, що складає одну з засад політики совітського уряду. Велика більшість людности Саари висловились, що прагне бути німецькою і жити одним життям з усім своїм народом. Слід схилити голову перед таким рішенням, треба вітати німецький нарід з поворотом на його лоно саарських синів. Залагодження Саарського питання усуває одну з головніших перешкод на мировому шляху”. Сміялись слухачі, не могли не сміятись, бо всі вони добре знають, що то за святощі для Москви оте „самовизначення народів”, і як Москва цю „головнішу засаду політики совітського уряду“ застосовувала і до України, і до Грузії. А ті „схилиння голови”, а ті „вітання” німецького народу, коли звичайний собі горожанин, а не політик, знає, яка ціна всьому тому! Поразка за поразкою, компромітація за компромітацією, а все-ж це беруть на увагу і вороги, і прихильники. В міжнародній політиці не чинять закони людські, а звирячі! Як спіткнешся, чи, не дай Боже, упадеш, — приятелі затопчуть або разом з ворогами розірвуть. Доки були ще ознаки такої-сякої сили — і Франція залицялась, і Зєднані Штати наче допомогу проти Японії лаштували. Але те все минулося. Розстріли без суду ні в чім неповинних за смерть

Кірова (а його, як видно, своїж таки убили) до решти розвіяли в очах усього світу останню пошану чи страх, а разом з тим і приязнь. Чого варта та держава, де правителі один одного забивають, а весь нарід тільки й мріє про те, коли з них останній загине. І знов заворушилася Японія, вже з іншого місця обмацує кордони ССРСР, а Америка як води в рот набрала. Та й яке б значіння мала її оборона, коли й на заході все більше та більше проєктів заспокоїти апетити голодних держав коштом безмежних просторів Совітського Союзу, що лежать облогом. До тих просторів належить і Велика Україна! Отже крайня пора Українському Народові подати свій голос і перед світом твердо сказати, що рішати його долю, за його спиною він нікому не дозволить і ніякого рішення, крім відбудови розваленної Москвою своєї Держави, не визнає.

Про українізацію на совітській Україні

реферат, що його прочитав п. Прокур. Гліб Лазаревський
дня 7. XII. в студ. корпорації „Запоріжжя“ у Варшаві.

Одна прадавня легенда оповідає про чарівника, що викликав могутнього духа, але подолати його не міг. Дух не захотів зникнути з наказу чарівника і знищив його самого. Пригадується ця легенда, коли мова йде про українізацію на совітській Україні. Що розуміли під цим гаслом москалі, впроваджуючи його, а що звязало з ним українське населення? Червоні москалі, а власне комуністична верхівка, складена з представників ріжних народів, поринувши в мрії про здійснення за всяку ціну комуністичного раю в ССРСР, не надавали жадного значіння національному питанню, а зокрема щодо України не могли похвалитись а ні знанням її історії га культури, а ні знанням тих змін, що зайшли після національної революції рр. 1917—1920. Чувашам, якутам можна було сміливо кидати гасло: „культура національна формою, соціялістична змістом“, але р. 1923, коли взято офіційний курс на українізацію, під нею український нарід зрозумів поновлення і відсвіження новим подихом рідної мови, культури й усунення всього того, що до цього часу гальмувало розви-

ток рідної стихії. Комуністи мали намір використати українізацію для поглиблення не так інтернаціонального, як московського соціалізму, в якому кінець-кінцем, мусіли згинуть національні різниці строкатого СРСР.

Маючи запевнення від влади, що справу українізації вона ставить серйозно, що навіть каратимуть тих, хто поставиться до неї неприхильно, все на Україні завирувало. Неписаним договором зедналися всі: наукові й педагогічні сили, комуністи та безпартійні, дорослі й діти, міста й села, всі ті, хто сподівався винагородити себе за довгі століття упокоєння й так болючої недавньої програної... При Українській Академії Наук повстав Інститут Української Наукової Мови, а при Народнім Комісаріяті Освіти — Державна Комісія для впорядкування українського правопису. Українські академики та професори відомі й в Європі науковими своїми працями, як-то: Кримський, Єфремов, Тимченко, Йогансен, Туркало, Ганцов, Курилова та інші, стали запорукою для початку праці настільки, що Народній Комісар Освіти Скрипник 1928 р. затвердив виданий правопис і наказав припинити всякі спроби що-до змін у ньому. Не було жадної ділянки культурно-національного життя, не заповненої могутнім рухом народньої стихії й праці. І пройшло небагато часу, як наслідки цієї праці дали себе знати. Підручники мови, культури, історіографії, народнього господарства, як у люстрі, відбивали окремішність нашу від москалів і вели широкі народні маси до повної національної свідомості.

Спочатку все на Україні заговорило, заспівало, а потім стало доводити, докоряти, обурюватись на шпальтах газет, у розмовах, в публічних виступах, в партійних організаціях про належне місце України в Союзі, про вищість української культури, про неправний визиск України Москвою, про власні шляхи розвитку, про споріднення України з західньо-європейською культурою, принаймні, нестриманий потяг до неї під гаслом „геть від Москви“ (Хвильовий, Досвітній, Яловий).

Цей стихійний зріст національної свідомості не міг не звернути уваги окупантської влади, не міг не викликати серед неї занепокоєння. Занепокоєння перейшло в тривогу, тривога в боротьбу з „проривами на національно-культурному фронті“. Влада „викрила“, що Хвильовий у своїх творах чимало місця вдіяв „відкритим наклепам на збройну бо-

ротьбу пролетаріату. Борців за диктатуру пролетаріату змальовував якимись виродками, садистами з безумними очима. Глузував з інтернаціональної суті червоної армії. Майже в кожному його творі стоїть проблема „матері України“; або з жалем у серці її вбиває рідний син, або сини б'ються між собою, і один з них (обовязково жовтоблакитний) вбиває другого (що з червоних). Яловий, у „Золотих лисенятах“, — романі про терористичну діяльність на Україні, описує петлюрівців, їхне підпілля і всі вони такі „прекрасні“ люди... Сам Комісар Народньої Освіти Шумський виступав в обороні Хвильового та перейшов у наступ на русотяпство: вимагав навіть розмосковлення робітників-українців, зазначав, що російському пролетаріатові нічого робити на Україні, і проповідував окремих від російського національний український комунізм. Член комуністичної партії Волобуєв у своїх наукових працях доводив, що УССР не вигідно бути в складі ССРСР, що Україна всім своїм розвитком підготовлена до того, щоб безпосередньо увійти в склад організму світового господарства і відірватися від ССРСР. Вчений ленінець, комуніст та історик, директор Всеукраїнського Інституту Марксизму і Ленінізму професор Яворський викладав курс історії України, як цілком націоналістичний, як цілком петлюрівський, заповідаючи в ньому відродження національної Української Держави і цілковитий розрив з Росією.

Незабаром московські комуністи переконалися, що методою боротьби з „проривами“ нічого зробити не вдасться (цих проривів було безкраю), а перейти до репресій боялися. Арешти в партії й серед червоної армії доводили, що репресії вже не допоможуть, а, навпаки, можуть викликати повстання всієї України, а це значило-б після заповідженої „розвязки питання“, — показати своє банкрутство перед Європою. Знайшли інший вихід. Повстала спроба спаралізувати українізацію введенням на Україні штучної мови есперанто. Комісар Освіти Скрипник дотепно висміяв ініціаторів і коротенько рубнув: „шановні товариші, дозвольте нам не дозволити цього вам“! Другим засобом було фізично винищити провідників українізації (процес СВУ в Харкові), а одночасно довести судовим процесом усьому пролетаріатові зрадницьку роботу на Україні, яку „контрреволюціонери“ спрямовували на розрив єдиної батьківщини — ССРСР. Отож, на суді в Харкові

„доведено“ не тільки зрадливість членів СВУ, але й Інституту Наукової Мови, і словникових комісій, бо вони усунули українську мову від пролетарських мас, викинувши інтернаціональні слова і замість них впроваджуючи суто українські вислови, перетворюючи українські словники в „зброю шовіністичних мас“. Після зліквідування Інституту Української Наукової Мови повстав новий Інститут Мовознавства. Потребу нової інституції теоретично обґрунтовано так: зі зміною економічних форм життя, з новим розподілом класових сил, зі зміною ідеології міняється й мова. Пролетаріят, захопивши до своїх рук владу на Україні, приніс свою мову на зміну мови буржуазної. Звичайно, чому московські комуністи у себе залишають мову „Пушкіна“ і настирливо вводять у своїх школах студії російських класиків (Лермонтов, Тургенев, Некрасов і т. д.) — пояснень не давалося. Для критики українських наукових словників притягнуто також зросійщених робітників, які одногосно ухвалювали „ненауковість“ та шкідливість українських словників.

Курс інтернаціоналізації української мови, що його з таким завзяттям повів Інститут Мовознавства, зустрів спротив старого большевика-ленінця Скрипника. Тільки голосом крові можна пояснити мужню його поставу в обороні розвитку національної культури, гим більше, що це він „ліквідував“ ефремівщину та шумкізм. „Інтернаціоналізацію“ української мови він впрост назвав дурницею й проявом контрреволюційного російського шовінізму. Боротьба між українським населенням, що боронило свою душу, своє „я“, і комуністичним апаратом дійшла до крайніх меж. Загнане до кріпацьких колгоспів, воно не скорялося, і наростав вибух повстання. 1932 року комуністи вживали всіх заходів, щоб його здушити, а Комісаріят Освіти зі Скрипником на чолі „зліквідувати“. Скрипник застрілвся, на його місце прийшов Затонський. От уступ з його промови 1933 року: „Беру підручник української літератури. Пушкіна? — нема. Горького? — і не чули. Некрасова? — Боже, упаси. Російську літературу обійшли. Ця лінія спрямована на розрив культурних зв'язків з РСРР. І це на Радянській Україні, що її література в минулому тісно була зв'язана з російською. Як-жеж можна штучно відрізати цю пуповину, що зв'язує літературу російську з літературою українською?“.

Його заступник Хвиля в літературному оформленні підручника українського правопису вбачає петлюрівське забарвлення. В розділі про пунктуацію от які літературні ілюстрації колять йому очі:

„І тут, і там, і скрізь погано,
А хто могутній заборонить встати і нам від сну“.
(Г. Чупринка).

„Щоб нас безборонних скеля не давила,
Між нами, звісна річ, і Антонович“.
(С. Єфремов).

„Заспівають на колишній голос кобзарі, і затужать
у розпуці матері“.
(В. Поліщук).

„І гавкав Рябко, щоб москалі (а їх тоді було до хріна
на селі) не вбрались до комори“.
(Гулак-Артемівський).

„Всі ці ілюстрації мають петлюрівсько-націоналістичний характер, всі вони містяться у відповідних параграфах українського правопису, що його у вересні 1928 року схвалив Скрипник“ — істерично-положливо викрикує Хвиля.

Прийшла черга і на зліквідування Інституту Мовознавства за „шкідництво“, бо він дотримувався теорії Грушевського про відрубність та самотність української мови. Отже, „мовний фронт“, шкільна й наукова література були засмічені українськими петлюрівськими виданнями.

Той-же осуд спіткав Інститут Української Культури ім. Багалія, бо цей Інститут дозволив собі вивчати, наприклад, фізичні властивості української людности та дозволив собі контрреволюційно доводити з цього приводу, що українська раса є цілком одмінна від інших.

Дісталосся також і видавництву „Молодий Большевик“. Воно видавало книжечки в жовто-блакитних окладинках. На одній з них (ой, жах!) вміщено малюнок для дітей з написом: „Джем і Нелі вчать ся шматувати ганчірки“, а сам малюнок показує, як двоє собачат шматують... але що?... шматують червоний прапор!

Не оминула критика й красного письменства. В романі Яновського „Чотири шаблі“ викрито прославлювання укра-

їнського народу, партизан та боротьбу з інтервентом, а не з внутрішнім ворогом.

„В підручнику української літератури Дорошкевича ідеалізовано козаччину, Запорізьку Січ, перефарбовано Шевченка на буржуазного націоналіста. Замазувано ролі пролетарських письменників. Оттакі-то історичні вправи замаскованого петлюрівця — Дорошкевича“.

На економічному фронті, слідом за Волобуєвим, викрито економічну петлюрівщину Сліпанського, бо доводив він окремі шляхи сільсько-господарчого розвитку України. За ним і на його становище — Президента Всеукраїнської Академії сільського господарства покликано Єфроїмського (що викрив був ухил Сліпанського), якого теж скинуто. Нового наступника, Королівського, збештав сам Затонський за публічну лекцію про „проблему ліквідації колоніальності України в ході соціалістичного будівництва“.

На філософському фронті викрито професора Всеукраїнської Академії Наук Юринця, що в своїх творах „мріє про ренесанс націоналізму під стягом Великої Соборної України“.

Пройшла контрреволюція і до медицини. Професор Коган, член партії, в своєму підручникові „Нариси з теорії соціальної гігієни, в розділі про фізичний розвиток людини, дозволив собі писати, що українці, викинуті з села до міста, найслабший елемент, що веде до дегенерації міського пролетаріату, який у всіх відношеннях буде гірший від сільського пролетаріату. Цю оцінку професора окреслено як найвиразнішу контрабанду винниченківщини та грушевщини.

І от після таких відкриттів почалася нагінка на все, що намагалось своє українське ім'я відстояти. В своїй жовтневій промові р. 1934 Постишев уже підкреслював „той велитенський розвиток і піднесення, які переживає українська радянська культура, і які тільки можливі були після розгрому українських націоналістів.“

Чим-же цей розгром позначився і чи він остаточний?

На Україні стотисячними накладками видають переклади Горького, Чехова, Пушкіна, Щедрина-Салтикова, тоді як твори Шевченка старанно фальшуються, Лесю Українку вважають за контрреволюціонерку, а Коцюбинського зараховують чомусь до спадкоємців Горького, Далі секретар ЦК КП (б) У Попов договорився до того, що це контрреволюцій-

но вважати Блакитного, Михайличенка та Чумака за основоположників української пролетарської літератури, бо вона не може походити від боротьбістів, а тільки від... Леніна.

На Україні старанно обходять ювілеї народження Лермонтова, Кольцова, Чехова, смерті Брюсова. В перекладі на українську мову можна зустрінути таких авторів, як Іцек Федер, Яків Панір, Безпощадний, а Академик Павло Тичина служить в Харківській міській раді: керує відділом вивозу сміття.

Коли раніш у Кабінеті Музичної Етнографії „по націоналістичному фальшувалося народню пісню“ — тепер там досліджують пісні з часів громадянської війни, пишеться хвалу на честь пролетарських вождів, революційні частушки зрозумілою мовою московською. Симфонічні (переважно жидівські) оркестри популяризують переважно російських композиторів.

В галузі мистецької освіти сталася цілковита реорганізація: об'єднано її з системою РСФСР, зліквідовано „націоналістичні перекручування“ в цій ділянці. Кількість драматичних театрів з р. 1931 по жовтень 1934 року зросла так: було — 76, з них 6 російською мовою, а тепер 91, з них 29 російською мовою. Репертуар українських театрів такий: „Дохідне місце“ і „Не в свої санки не сідай“ — Островського, „Вишневий сад“ і „Три сестри“ — Чехова, „Вороги“ і „На дні“ — Горького, „Горе від розуму“ — Грибоєдова, пєси Шілера, Шекспіра Шолем-Алейхема то що. Є пєси й сучасних російських драматургів, є й українських, але „націоналістичне кубло з жовто-блакитним Курбасом на чолі“ доценту виметено з українських театрів. Тематика мистецьких образів змінилася. Академик Самокіш змалював: „Прорив західньої групи червоної армії“, Крайнев — „Похорони Дзержинського“, Шульга — „Постишев серед дітей“, різьбар Дараган — погруддя Леніна, Шевальдін — погруддя Сталіна. Отже чого більше! Все квітне на Україні новою зрозумілою для всього пролетаріату мовою, пролетарським мистецьким духом. І раптом у листопаді р. 1934 Постишев у своїй промові з сумом зазначає: „Ворог пішов ще глибше в підпілля і змінив методи своєї роботи, відразу не побачиш справжнього обличчя ворога через його досконаліщу тепер конспірацію. Це ті, що бачать у шовіністично-націоналістичній пропаганді зна-

ряддя боротьби проти партії та радянської влади. Це ті, що вважають, ніби розгром націоналістичного руху року 1931 був розгромом українізації. Це петлюрівці”.

Даремні зусилля чарівника — якось зменшити, локалізувати, унешкідливити цей викликаний, але фатальний для нього і по розмаху могутній — український дух. Цей дух, дух крові, дух нації створив уже величезне діло, він перетворив українську масу в консолідовану націю. І хоч про людське око, може поволі, може не так помітно, але неухильно й безупинно посувається він вперед до своєї мети, — до цілком незалежної великої суверенної держави.

Цього руху ніхто вже спинити не зможе.

Вісті з України

З оповідань утікача.

Селянин, що прибув з Київщини і бував сам у Києві, оповідає про Київ таке:

„Як порівняти Київ з весни цього (1934) року, — до поїзду до нього уряду УСРР, — з сьогоднішнім (листопад 1934 року), то змін ніяких не видно. Рух майже такий самий. Чистота не поліпшала. Одне, що можна помітити, то це збільшилось міліції, густіше стоять по вулицях пости.

Нових будинків, крім одного — біля Софіївського Собору не будують. Будують один великий будинок недалеко від Софіївської площі. Кажуть — для уряду. Будується він зі старої цегли. Розбирають Михайлівський монастир і будують цей будинок. З головної церкви Михайлівського монастиря вже зняли верх і почали розбирати стіни.

Софіївський Собор замкнено. Служба Божа в ньому не відправляється. Влада заборонила українцям відправляти службу Божу в Софії. В Києві кажуть: — українців вигнали з Софії.

Пам'ятник Богданові Хмельницькому, як стояв, так і стоїть. Нічого не змінилось.

В Київській Лаврі, як і раніш — музей. Мощі запечатані. Провідники музею, коли водять по печерах, то провадять ан-

тирелігійну пропаганду. Суворо заборонено прикладатись до мошей. Провідник каже: — тут лежать наспіртвані буржуї, поміщики.

В Київї української мови чути більше, ніж московської. По московському розмовляють, як і скрізь, не тільки в Київї, в більшості — жиди. А з селянами навіть і в Київї розмовляють жиди по українському. (Очевидно селянин буває тільки на базарах і тому в нього могло скластися таке вражіння. — Редакція).

Веселих людей дуже рідко можна спіткати. Кожен іде похнюпивши голову, щось думає.

Можна спіткати, що сміється молодь, яка не знає ще, що то значить заробляти гроші на хліб.

Вже учні ходили до шкіл. Убрані не дуже добре, але не босі й не обірвані.

На базарах у Київї торгувати можна молоком, сиром, городиною, різаною птицею, старою одежою, взуттям і взагалі всяким лахміттям.

Крадькома торгують: яйцями, салом, маслом, мясом, хлібом.

У кооперативах, порівнюючи з весною цього року, краму і всяких продуктів тільки третина того, що було, і все дорожче стало вдвоє.

В Торгсінах теж товарів менше тепер — восени, ніж було по весні. Але склепів Торгсіну збільшилось.

Знайомі оповідали, що нарід, включаючи й звичайних партійців, владою не задоволені. Кажуть: „Нема чого їсти, нема чого купити. З приїздом уряду до Київа збільшилась дорожнеча, стало менше продуктів, а більше людей, тому й на помешкання стало ще скрутніше, як було“.

По вязницях, кажуть, — повно. І все то майже українські селяни. Засудила влада їх за підпал свого власного господарства, щоб тільки не дати його владі.

Робітники сидять за неявку на працю, за саботажі, або скандали: — вимагали пайків, бо на їх іждивенців від жнив нічого вже не дають.

В Києві зараз багато безпритульних дітей і дуже багато всяких босяків появилось.

Про настрої на Сов. Україні наш селянин оповідає, що з селян одноосібників — „Кожен встає, ходить і лягає спати

з думкою, що так продовжуватися не може, що мусить стати переворот. І думають, що він мусить бути до Різдва. А прийде Різдво, то кажуть тоді вже, що до Паски обов'язательно вже буде. А на Паску — до Петра. А потім вже тоді, як хліб зберем, як хлібозаготівлю здаватимемо. І таким путем — день за днем іде.

Сподіваються війни, або перевороту якого. Війни більше сподіваються з Японією та Германією. А переворот буде зараз-же, як тільки буде війна.

Одноосібники не думають, що їх зроблять колгоспниками. Вони думають, що вони таки переживуть колективізацію.

Впаде влада, впаде й колектив. І навпаки. Переконані, що влада від колективу не відмовиться, бо десь Сталін сказав, що серед путі не остановлюсь, доки до кінця не доведу.

Трудно, щоб без війни влада впала.

Єсть розговори: — „були-б Петлюри слухали, то так-би не бідували“.

„Більшість селян колхозників дивиться так-же, як і одноосібники. Кожен уткнув собі голову і муркоче, що цьому буде таки кінець. Десята часть сподівається, що так і далі буде.

Всі пішли-б з колгоспу, коли-б їм дали по 1 десятині землі, але у повну власність. І щоб більше вже до них не чіплялись. Навіть на присадибній землі упадали-б, аби тільки щоб то було їхнє.

„Партійці та комсомольці тепер теж упали духом, активності менше, бо бачать, що так жити далі не можна“.

„Влада знає, що населення проти неї. Населення не хоче бути рабами“.

„Для України всі пішли-б на найбільші жертви і на смерть. Спитали-б тільки: — де-ж зброя, чи є-ж з чим іти. Як би була зброя, всі пішли-б, крім 10% трусів, що добровільно не пішли-б нікуди. Але 90% пішли-б тільки за українцями. Треба тільки, щоб у Вас у армії був 1—2 з кожного села, якого село знає й шанує. А як-би не було в тій частині українській козака з того села, що вона переходить, то пішла-б за українцями, навіть у несвідомому національно селі, половина, а 1/4 за золотими погонями і 1/4 ні сюди ні туди.

Так було-б навіть і тоді, коли-б золоті погони не мобілізували, за все, що беруть, платили-б, або навіть би й ні-

чого не брали. А українці, щоб всіх змобілізували і брали для себе і коней, їжу й пашу — по квитках, за гроші, чи й без них.

Народ хоче своєї держави. Життя навчило, що за неї треба потерпіти, щоб потім ліпше було.

Тепер от видно, що в нас були і вожді, генерали. (Втікач переглянув перед цим „За Державність“, книжку IV. — Ред.). А про них ми тоді не знали. А зброю ми мали. Отже винувата тут хладнокровність начальства, що так вийшло. Але тепер вже, якби здобули свою державу, то зброї і за 4 роки не випустили-б, як той чоловік, що вмирає, і у нього руки закладають, але не пускаються. Так і нарід. Бо він не вірить, що буде добре. Тепер всі вже знають, що зброя потрібна. Як ми зброю віддали, то все втратили.

Але це добре, що Ви тут, а ми страдаємо. Ця кривда над нами нас учить. Тоді плавати навчися, як води у вуха набереш.

Поляк свідоміший був від нас тому, що їх більше утискували за царя. Їм хліба не можна було пекти у Варшаві. Так кажуть мої однолітки, що ще до війни служили у москалях у Варшаві то що.

А чому, думаєте, український народ стає тепер свідоміший. Бо натиск є. При біді він сучуствує. Але при Непі цього-б не було.

Народ хоче своєї держави. Це я чувую по дядьках.

От у нас Х. мав за царя 12 десятин. Жив добре. Тепер на нього наложи. Землю відняли. Він у колгоспі. Він мовчить. Але думка своє.

Було время. Програла. Але як щоб йому сказали, що йому буде 6 десятин у Петлюри, то він би на них погодився скоріш, як на 12 десятин у царя.

Х. пішов-би за Україною, а от У. той за золотими погонами. Але їх мало вже.

Тепер село само в собі розбирається. Агітаторів не слухає”.

„У нашому селі раніш газети по українському не розуміли — плювались, як слухали. А тепер у церкві проповіді по українському. Служба ще по церковно-славянському. У школі теж все по українському, у районі по українському. Народ потроху звикає. А зразу народ був проти. Бо як чи-

тав один у нас у церкві часи і вимовив по українському декільки слів, то його один селянин вивів з церкви за рукав за те, що він перекрутив слово Боже. Тепер ні. Отже поволі воно зійде все на українське. І оті, що зараз не ходять до церкви, бо їх не пускає влада, якби влада впала, вони-б пішли до церкви і вигнали-б попа, якби він правив по церковно-словянському. Вони-б вимагали правити тільки по українському.

Теж і в районі. Якщо наш чоловік у райвиконкомі, то він не враг вже такий своїх людей. Він тільки дурний часом.

Єсть уже молодь у нас, що зовсім не знає російської мови. І це дуже добре. Вони вчилися і вчаться українською мовою. І вчиться їх багато. То вже люди освічені. Вони хотітимуть мати посаду за те, що вчилися. І коли на Україні на посадах будуть жиди й москалі, та ще й менш від них учені й дурніші, то і їх натравлюватиме таки за Україну, яку-б там не було, але за Україну“.

Листи з України

I. Добридень мій сину Г...

Шлю я тобі низький поклін письмом, хочу взнати як ти там живеш. Печалюсь твоєю життяю. Пиши, як ти живеш, може й ти там так живеш і голодуєш як ми тут? *) Я сейчас гірко живу, упрасилась у Л... поденно на роботу; не приймають на постійну, бо я стара і не гоюсь робити. Сейчас не роблю, робила за харчі. Зараз болю і дітись мені нігде, не маю я нічого ні хати ні хліба ні топлива.**) Живу пополам із горем. Прощу у Бога смерти, ну Бог смерти не дає. Х... по сі пори не чуть. А од У... вже три тижні як не було письма. Прохаю я у тебе синок допомоги із плачем, не можна прожити мені... Прощу я тебе шли письмо і як що можна вишли допомогу, аби в скорому часі (підпис) 24. X. 1934.

II. Добридень сину мій Г...!

Лист від твоєї рідної мами. Перш за все сповіщаю тобі, що я до котрогось часу знаходжусь жива, а також шлю тобі свій щирий привіт і бажаю тобі всього найкращого

в житті твоєму. Сповіщаю тобі, що я твого листа одержала у Спасівку, а тобі за літо подала троє, но не знаю чи ти получив чи ні. Ти писав мені, що може я Вам допоможу чим через Z... торгсін, но і досі звіщення ніякого не було, так що я не знаю чи ти вислав що, чи ні. У кожному листі я тебе просила і ще прошу як що можна, то ти дай мені якої небудь допомоги, бо жити мені дальше ні прикому і ні начім. Чи ти може на мене чого розсердився, чи може листи не доходять, то коли будеш подавати, то подавай заказним. Тепер життя моє дуже, дуже трудне, поки можна було, то збирала колоски по полю³⁾ та ходила на поденщину, а сейчас і здоровля слабе і вже холодно. Прошу тебе дорогий синок не забудь мене старої, не рада б вже далі жити, но не дає Бог смерти. Х... по сейдень не чути, хто знає чи він єсть живий чи не має. Як що ти вислав що небудь, то я тоді буду знати, то буду требовать. Ну прошу тебе не забувай мене, поки ще я жива. А поки що прощай. Бажаю тобі всього найкращого в житті твоєму. Ну передаєм привіт від усіх рідних, які остались живі.⁴⁾ Я також передаю тобі палкий привіт, бажаю тобі всього найкращого в житті твоєму на чужині. Твій брат Z...

21. XI. 1934. Ждем отвіту.

Як що будеш писать, то вложи в письмо конверт з адресом для відповіді, а то тут ніхто не уміє написати адресу.

Від Редакції. Ці два листи, в оригіналі, були надіслані не що давно до Укр. Емігр. Комітету Допомоги Голодній Україні, в Польщі. Друкуємо їх тут з необхідними скороченнями та пропусками. До цих листів додано кореспондентом деякі пояснення, які тут подаємо: 1) Листи писала мати політичного емігранта, мешканка лівобережної України, 65 років. На протязі останніх трьох літ не було від неї листа, де б не згадувалось про голодове страхіття. В одному з попередніх листів стара жінка пише: „Є цілі села, в яких не залишилося ні одної живої душі; одні вимерли з голоду, другі самі розбіглися а третіх вислано або переселено в Сибір. Влада їздить по таких селах, забиває вікна й двері в хатах а майно забирає.

2) Нераз авторка листа писала, що люди старшого віку. а в тому й вона, там позбавлені всяких прав і опіки, а як і

працюють, то лише за харч. Бездомною авторка стала тому, що хату у неї забрала влада за несплату продналогу.

3) Як відомо з совітської преси, влада розстрілює зловлених на збиранні колосків, як за крадіж „гасударственнаго імушества“. Треба, очевидно, крайньої нужди старій жінці, щоб ото відважитись на таку страшну небезпеку.

4) З попередніх листів видно, що з численної рідні залишилося вдома живих тільки дві родини.

З НОВИХ КНИЖОК

С. ДОЛЕНГА: „Скоропадщина“. Накл. М. Куницького, Варшава, 1934 р., 178, 16.

Під наведеним вище дуже влучним заголовком недавно вийшла в світ невелика книжка С. Доленги. Це є публіцистичний твір досконало й талановито, як формою, так і змістом, написаний.

Потреба на таку книжку давно вже відчувалась, особливо для нашої молоді, яка на власні очі не бачила великого революційного зриву українського народу до самостійности та підступної спроби москалів в особі генерала П. Скоропадського, при співучасті, на жаль, кількох наших „земляків“, повернути колесо історії назад і зробити з України невіддільну частину Росії. Ту спробу п. С. Доленга в своїй книжці блискуче насвітлив і довів на підставі документів.

Одначе автор не використав усіх літературних та пресових матеріалів, не маючи їх всіх, очевидно, під руками. Але за найбільший гріх вважаємо те, що шановний автор не навів відповідних цитат про „скоропадщину“ з книжки п. В. Андрієвського під назвою: „3 минулого“ т. II, р. 1923, видавництво „Українське Слово“. Вони мали-б велике авторитетне значіння для наших громадян з поміркованими політичними переконаннями, з огляду на особу самого п. В. Андрієвського, який на стор. 39 своєї книжки сам про себе каже:

„Так, я був і залишився старим романтиком... Для мене саме тільки слово „гетьман“, се був аргумент більш вартий і переконуючий, як усі томи К. Маркса разом з додатками, ілюстраціями і коментарями“...

Не маємо можливости подати всі цитати про „скоропадщину“ з книжки „3 минулого“, бо це б зайняло багато місця. Обмежимось тільки до наймаркантніших.

Вже на стор. 40 спогадів п. В. Андрієвський признається до читача такими словами:

...я був занадто мрійником і романтиком: суворя дійсність незабаром гірко насміялася з мого романтизму!"...

І це признання стає що далі то зрозуміліше, бо зі стор. 56 довідуємося, що:

„Українців мало було призначено на посади. Натомість походили скрізь москалі, котрі не крилися з своїми симпатіями до „єдиної-неделімої” і ненавистю до України. В урядах скрізь почулася знов московська мова. До української мови, чим далі, то все більш іронічно ставилися „українські” урядовці, без огляду на те, що її офіційно обявлено мовою урядовою. Зате скрізь тюрми були набиті українцями і то не большевиками або ісповідниками якихсь крайніх теорій, а просто сумлінними робітниками й націоналістами”.

А як москалі на Україні глузували з української мови й української держави та в якому стані були свідомі українці, про це свідчить стор. 57:

„Тимчасом Москвини й москофіли скрізь ставали, чим далі, все нахабнішими. В Києві функціонував якийсь „Русский Союз” для оборони „русской культуры”. Цей союз, де обєднались Москвини всіх партій і напрямків, явно й одверто вів „єдинонеделимську” пропаганду. В газетах стали появлятися насмішки над українською мовою й українською державою. Міністри на те мовчали, ніби в рот води набрали: вони провадили „дїлову” роботу. Нарешті далі вже й кожний з українців-урядовців став себе почувати непевно: так ніби не Москвини були зайдами в українській державі, а навпаки”.

Не замовчує п. Андрієвський і про славнозвісні карні експедиції. Мабуть ті експедиції не мали під собою ніяких правних підстав, бо в противному разі автор на стор. 58 не написав-би:

„По селах стали гуляти карні експедиції... Мені з обуренням розказували люди про їх практику”.

Коли в липні 1918 року в Києві ген. Скоропадський був демонстративно відсутнім на панахиді по бл. п. Гетьмані Ів. Мазепі, то автор „З минулого” вже з певною іронією на стор. 85 запитує:

„Деж таки-хіба царському генералові, вірному слугі Імператора Всеросійського пристало маніфестувати свою пошану до „зрадника”, до „сепаратиста”?

І хоче п. Андрієвський знайти причину неприбуття п. Скоропадського на панахиду по бл. п. Гетьмані Ів. Мазепі... Але важко її знайти. Хіба що залишилось одно припущення і то цілком правдоподібне.

...„своїм „мазепинством” генерал боявся образити найліпші почуття пославших його а може й зламати дане слово?..

„Ніякі державні справи не могли задержати голову держави, ніяких оправдань не було для нього, бо він є голова і він дає розпорядження, або він не є паном, а підвладним у своїй державі!”... (стор. 86).

Але вже на стор. 253 автор „З минулого” займає цілком виразне та безкомпромісове становище щодо ролі ген. П. Скоропадського в сумних подіях нашої найновішої історії:

„Тепер дуже часто доводиться чути такі твердження: „Українці своїм повстанням проти Гетьмана зруйнували власними руками свою

державу!" Ах, якби се було так! Тоді б ми мали бодай ту втіху, що малиби в чім каятись! На превеликий жаль, ми й тої утіхи не маємо. Бо хто бачив ту „нашу" державу на власні очі, особливо в останній місяць її існування, хто з українців відчував її кожний день і час на власній шкірі, той мусить по совісті сказати, що коли Україна в перші дні гетьманського правління мала сяке таке право на ім'я України, то в останнім місяці вона на те мала далеко менше права, ніж при Керенському та Миколі II! Бо за часів „єдиної Росії" українців бодай не сміли розстрілювати на місті без суду і слідства за саму тільки українську мову! Бо за тих часів не учиняли таких диких погромів в українських інституціях: не торощили бюстів і не нищили українських книгозбірень і при тім офіційальні агенти влади! Бо за тих часів ніхто не дозволяв собі публічно зніщатися з української мови й національності! Бо за тих часів ніколи в тюрмах не сиділо стільки українців, бо тоді трьохколовий прапор був символом єдиної Росії... І тільки за часів „Гетьмана Всієї України" Павла Скоропадського стали можливі всі ті одверті й явні знущання над Україною та над її народом, а трьохколовий прапор над матерю городів українських, над нашою святою Софією став символом якоїсь досі нечуваної „України"!

По правді останні часи гетьманування Скоропадського можуть цілком дорівнятися до большевицької та денікінської влади на Україні, але ж ці останні кожний українсьць бодай мав право назвати чужоземними, окупантськими, узурпаторськими!...

Отже, кажу, що повстання проти Гетьмана не могло зруйнувати української держави, бо її фактично вже не було. Натомість, з повним правом кожний може сказати, що повстання проти генерала Скоропадського знищило базу й Піємонт „Єдиної Неділимой" Росії.

В останні часи його влади стало для всіх очевидно, що Україна при ньому „не било,нет і бить не может"... (Підчеркнення наше — Як. Т.).

Наведена вище оцінка „скоропадщини" людиною, що тепер живе й здорова, має першорядне значіння, бо догупалися ж прибічники п. Скоропадського оголосити бл. п. В. Липинського божевільним і оголосити як раз тоді, коли він, вже будучи в ліжку безнадійно хворим на сухоти, не міг себе обороняти. Чисто так, як колись, за московськими звичаями, „непослушних і вольнодумних дворян" признавали за розумово „несостбятельних", або як по новітньому, теж по московському, кожного українця московські комуністи вважають за „контрреволюціонера".

Не можна не зауважити п. С. Долензі, що його книжка не вичерпує найновіших московських пресових матеріялів про п. Скоропадського. Одним можна виправдати автора: мабуть, тих матеріялів він не мав.

А шкода! Бо що може, наприклад, дорівнятися до цікавих та вбійчих для п. Скоропадського, з погляду українського, великих фелетонів-спогадів з року 1918 про Київ пера відомого московського правника й патріота Н. Чибешова, друковані в газ. „Возрождение" року 1933 чч. 2946 і 2958.

Дозволимо з них навести хоч одну з найяскравіших думок п. Чибешова про п. П. Скоропадського:

.....Гетьман, побачивши, що немає більше потреби грати „само-стійною комедію", відслоняв, як сонце після відміни, все більше свій диск, правдивий російський, як треба було сподіватися від...

бувшого командира імператорської кінної гвардії. Головнокомандуючим був призначений гр. Келер, правий монархист"... (Возрождение ч. 2958).

А хіба уступ зі статті генерала Денікіна „Окраїнний вопрос", а саме:

.....а обороняли Київ (від українських повстанців проти П. Скоропадського в листопаді 1918 року. — Як. Т.) протягом кількох тижнів все ті-ж многострадальні російські офіцери, юнкери й просто росіяни, щоб стали на захист загально-російської справи"...

не говорить нам виразно того, кого й що боронили москалі в Києві в листопаді року 1918?

Автім, ми зовсім далекі від думки цими зауваженнями зменшувати значіння, як вище вже сказано, талановитого твору п. С. Доленгі.

Як. Т.

3 ПРЕСИ.

Чутка про Ш. Шварцбарда.

Жидівська газета „Nasz Przegląd", що виходить у Варшаві, з дня 25. XII. 1934 року в числі 362 (4432) подає з Парижу за Жаґ'ом таке повідомлення:

„На конференції жидівських учасників війни у Франції Шалом Шварцбард здав звіт зі своєї подорожі до Америки, де союзи комбатантів-жидів беруть чинну участь в антинімецькій акції бойкотовій і прагнуть до утворення всесвітньої спілки комбатантів-жидів. Шварцбард заявив, що має розпочати пропагандову акцію за утворенням такої спілки, як і мала-б за ціль оборону гонору жидівського. Пропаганда цієї ідеї в першу чергу має обняти європейські країни".

Про мораль „скоропадчиків".

Вже в „Бюлетені Польсько-Українському" і не якійсь там анонімний автор, а претендент на письменника Б. Монкевич в суто польському „Бунті Млодих" виступає з великим листом до редакції, переповненим їдкими та безпідставними нападами на український державний центр У. Н. Р. на еміграції.

Цей виступ „скоропадчика" Монкевича, не відомо для кого й для чого призначений, можна було-б цілковито обійти мовчанкою, коли-б автор листа так ганебно не схарактеризував мас нашого народу.

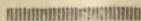
Подумати тільки треба, чи знайшовся-б у світі хоч один монархист (за винятком хіба москаля), щоб свій нарід, його масу, назвав та ще у чужій пресі хижим безголовим звірем! А Борис Монкевич це зробив у ч. 18/67 з року 1934 згаданого вище видання „Бунт Млодих".

Не зупиняємося на всіх недоречностях довжелезного листа Б. Монкевича. Шкода часу. Бо що спільного мають, скажімо, бл. п. український патріот М. Міхновський і царської „світи“ генерал П. Скоропадський. Не можна рівняти „щось“ до оладка. Не можна мішати мед з дьогтем тільки тому, що чужинці не добре орієнтуються в українських справах.

Б. Монкевич твердить, що після „большевицького раю“ маси українського народу підуть і за чортом і що тим чортом чомусь має бути ніхто інший, як П. Скоропадський.

Ми тримаємося протилежної думки, бо наш нарід всеж таки християнський і зможе від видимого чорта відхреститися.

Нечувану лють і злобу, що так пересякають писанину Б. Монкевича в „Бунті Млодих“, він, Монкевич, матиме ще нагоду виладувати при читанні листа В. Курмановича, не так давно видрукованого в українських часописах.

Видавництво „До зброї“.

Відповідальний редактор Я. Танцюра.

Адреса Редакції: Warszawa, Marymoncka 1—с, т. 6.

Друкарня „Графія“. Львів, Тиха, 5, тел. 2-83.